

Bogoslovska kronika.

Je li Krist ustanovio papinstvo? Prošle godine napisao je dr. J. Schnitzer, prijašnji profesor katol. teologije na sveučilištu u Münchenu, u modernističkom časopisu „Das neue Jahrhundert“ (br. 8—10) raspravu, koju je kasnije proširenu i preragjenu, izdao pod naslovom „Hat Jesus das Papsttum gestiftet? Eine dogmengeschichtliche Untersuchung“ (Lampart u. Comp. Augsburg, 1910. str. 83, cijena K 1'20). Prva je naklada te rasprave, kako sam Schnitzer kaže, u uvodu k drugom izdanju, u vrlo kratko vrijeme bila rasprodana.

Rezultat, do kojega je Schnitzer došao, stavio je sam u ove riječi: „Na kraju smo našega istraživanja. Postavimo pitanje, da li je papinstvo ustanovio Isus? Najdubljim uvjerenjem možemo i moramo na to pitanje odgovoriti: Ne, on ga nije ustanovio, niti je ikada mislio utemeljiti ga. On je računao s katastrofom, koja će doskora zadesiti ovaj svijet i nije ni pomišljao na nebrojena buduća stoljeća. Riječi Mateja 16, 17 sq. nije on nikada izgovorio. Najstarija vrela naše predaje o Isusu ih ne sadržavaju, pa im ni u najstarijoj crkvenoj povjesti ne nalazimo traga. Prva dva stoljeća ne znadu za njih nikako i tekar pomalo usuljavaju se u evanđeoski tekst. Te su riječi početak onih nečuvjenih falzifikacija, kojima su kasnije malo po malo sve težnje sredovječnih papa unakšane u sveto pismo, da se tako sankcioniraju njihovo svjetsko gospodstvo. Ne možemo nego da se složimo s riječima Huga Kocha (koji je takogjer moder-

nist): dogmat, da je Isus Krist Mt. 16, 18 sq. ustanovio papinstvo i da je prema tomu već od prvoga početka postojao u crkvi neki pravni primat i univerzalni episkopat, koji je od Petra prešao na rimskog biskupa — taj je dogmat sa historijom u nepomirljivoj opreci.“ (Schnitzer o. c. str. 83).

Koji su razlozi Schnitzera doveli do toga zaključka? On navagja tri razloga, a svoju raspravu dijeli u četiri odsjeka. U prvom odsjeku (str. 1—23): „Die Stiftungsfrage im Lichte der Litteratur“ prikazuje prijedgledno dosadnja istraživanja, gdje se poglavito obazire na liberalne protest. teologe. Ovaj je odsjek stoga poučan, jer nam pokazuje, u kakvoj je uskoj svezi pitanje primata s pitanjem o Kristovom božanstvu. U drugom odsjeku: „Die Stiftungsfrage im Lichte der Eschatologie“ (str. 23—32) navagja Sch. prvi razlog, iz kojega slijedi, da Krist nije utemeljio primat. On tvrdi, da je Isus Krist bio prožet idejom, da je konac svijeta sasma blizu. Dosjedno ne bi bilo imalo nikakovog smisla utemeljiti Crkvu, koja bi preživjela sve vijekove — stoga i riječi kod Mateja 16, 17 i dalje nikada Krist nije izrekao. Treći odsjek: „Die Stiftungsfrage im Lichte der Evangelienkritik“ (str. 32—48) donša drugi dokaz protiv primata. Schnitzer zastupa t. zv. Markova hipotezu. Prioritet Markovog evanđelja spada po njemu megu najutvrgjenije i najnesavladivije rezultate znanstvenog istraživanja cijelog jednog stoljeća. Matej, (a ne kako jedan naš list, koji

se u teološka pitanja pača, kaže Matija) je u svojim historijskim navodima potpunoma ovisan o Marku, on se nije služio drugim kojim historijskim vrelom. Prema tomu mora sve ono, što Matej obavješćuje, više nego Marko, već a priori pasti u najveću sumnju. Pošto se ali kod Marka o ustanovi primata ništa ne nalazi, to je dotično mjesto kod Mateja nevjerodostojno. Sch. još i nekojim drugim razlozima iz teksta i konteksta nastoji dokazati, da Matej 16, 17 i dalje nije vjerodostojan. Za mjesto iz Luke, 22, 31 i dalje, tvrdi Sch., da nije govora o vjeri u dogmatskom značenju, nego tek u smislju vjernosti. Uz to je pitanje, da li je to mjesto historijsko, a ne vaticinium post eventum. Mjesto kod Ivana 21, 15 i dalje nema druge svrhe, nego da Petra postavi opet na ono mjesto, koje je trokratnim zanižavanjem Gospodina izgubio. Napokon te riječi ne potječu od historijskog, nego od uskrsnulog, mističko-vizionarnog Krista. U četvrtom odsjeku: „Die Stiftungsfrage im Lichte der ältesten Kirchengeschichte“ (str. 48—83) donša Sch. treći dokaz protiv primata. On priznaje, da iz djela apostolskih proizlazi, da je sv. Petar imao osobitu poziciju među apostolima, ali to se ima pripisati jedino njegovim osobnim sposobnostima. Nekanonski spisi prcrkve znadu samo za moralnu prednost rimske Crkve, dočim im je pravni primat potpunoma nepoznat. U najstarije se doba Matej 16, 17 i dalje ne citira — Justinu, Ireneju, Klementu aleks. ta su mjesta nepoznata. To je mjesto tek nastalo pod konac drugoga stoljeća.

Je li Schnitzer zaista znanstveno pobio katol. nauku o primatu? Zgodno veli Poschmann u jednoj recenziji (Isp. Theol. Revue 1910. br. 17. str. 512): „Zaista znanstvena vrijednost spisa ne stoji u nikakvom odnošaju spram oholog tona. Abstrahirajući od toga, da jedva što nova pruža, nego tek donša misli raznih liberalno-protestantskih pisaca, to mu se, usprkos svakog protivnog uvjerenja, mora spočitnuti manjak historijske objektivnosti i nevjerovatna lakoumnost u načinu njegovog dokazivanja. Stvari, koje ne pristaju njegovoj konstrukciji, jednostavno zašuti ili ih se tek nuzgredno dotakne, puke hipoteze obraguje kao sigurne rezultate znanosti

(Markov prioritet, eshatološko shvatanje nauke Kristove), sasma nedužne stvari jednostrano interpretira, te moraju služiti podlogom za najdalje zaključke. Katkada mora dapače iz mržnje izvirajući patos ili jeftina ironija zamijeniti manjak pozitivnih dokaza (isp. n. pr. str. 24 i dalje, 28).“

Odmah, čim je Schnitzer izdao svoju brošuru, ustao je u „Kölnische Vokszeitung“ (1910. br. 596, 606, 609, 626 i 647) dr. Fritz Tillmann na obranu istine. Kasnije je te članke u proširenom obliku izdao pod naslovom: „Jesus und das Papsttum“. Eine Antwort auf die Frage: Hat Jesus das Papsttum gestiftet? (Köln, Bachem, 1910. strana 78, cijena M 1.—). U uvodu te brošure obećaje pisac, da će ovdje skicirane misli doskora u opširnoj obradbi izdati.

Tillmann si je stavio za zadaću, da ispita najvažnije i najodlučnije razloge, na kojima Schnitzer bazira svoje zaključke. Ograničio se je samo na dokazivanje iz evangjeoskih tekstova, jer su ovi odlučujući za Sch. dokazivanje, a abstrahirao je od patriističkog dijela. Osobitu je važnost Tillmann stavio u to, da pokaže nehistoričnost u metodi svoga protivnika, kojega su glavni dokazi pretpostavke liberalnih teologa, koji negiraju sve, što je svrhunaravno.

Tillmann je podijelio svoju temu u šest poglavlja i to: 1. Način dokazivanja Schnitzerovog spisa. 2. Eshatologija Isusove propovijedi i osnivanje Crkve i primata. 3. Primat sv. Petra u svijetlu Matejevog evanđelja. 4. Primat sv. Petra u svijetlu mesijanske djelatnosti Gospodnje. 5. Ostvarivanje obećanja primata. 6. Primat sv. Petra u djelima apostolskim. Argumentum ex silentio za nevjerodostojnost mjesta, kojim se dokazuje primat. Na svršetku (str. 66—78) donša Tillmann razne opaske koje upozoravaju na dotičnu katol. literaturu ili dublje uvagjaju u prije spomenute probleme.

Pošto nije moguće u kratkom referatu obazrijeti se na sve protudokaze i njihove izvode, kako ih Tillmann donša, to ćemo samo navesti rezultate, do kojih je on svojim znanstvenim istraživanjem došao.

S obzirom na prvi dokaz Sch. pokazuje T., kako Schnitzer nije dokazao, niti iz cjelokupnog raziranja Kristovog niti iz pojedinih riječi pro-

povijedi njegove, svoju tezu, kao da je Krist očekivao skori svršetak svijeta. Schnitzer se na činjenicu nipošto nije obazrio, da je Krist izrično otklonio, da označi vrijeme, kad će opet doći. Time pada podloga, koju je htio dati svome nijekanju, da je Krist ustanovio primat. Krist nije svratio svoj pogled na svijet, koji će doskora propasti, nego na svijet i razvoj svijeta, koji će se imati moću njegovog evanđelja s temelja obnoviti.

Drugi dokaz pobija time, što je 1. rukopisna tradicija Math. 16, 17—19 tako besprikorna, da s tekstualno-kritičke strane nema povoda upustiti se u istraživanja autentičnosti toga teksta; 2. niti „viša“ kritika nema povoda, s nutarnjih nazloga dvojiti o njenoj autentičnosti. O protuslovlju s bližnjim ili daljnjim kontekstom nema ni govora — dapače to je mjesto u potpunoj harmoniji sa cijelom slikom Kristove propovijedi, a osobito u svom odnošaju s Petrom; 3. Sch. je sve pozitivne dokaze, koji za autentičnost toga teksta govore, potpuno porinuo na stranu, dočim je svoje dvojbe i tobožnja protuslovlja tako jako pretjerao, da njegova razlaganja nose na sebi odviše jako izraženu jednostranu tendenciju.

Pošto T. ne kani pobijati pojedine patrističke dokaze Sch., to proti trećem dokazu Sch. ustaje samo u toliko, u koliko Sch. tvrdi, da djela apostolska ne znadu za primat Petrov, uz to pobija Sch. argumentum ex silentio, kojim tvrdi, da do konca 2. stoljeća nije bilo poznato mjesto iz Math 16, 17—19, jer se do tada u vrelima ne spominje. Pojedina patristička pobijanja vidi u Theol. Revue 1910. str. 513—514. Tillmann završuje svoju radnju, koju svakom preporučujemo, koji se tim pitanjem bavi — „istinu o Isusu i papinstvu Schnitzer nije rekao.“

I kod nas se jedan „slobodoumi“ list u dva navrata obazrio na Schnitzera, te kaže, da je u svojoj raspravi: „Da li je papinstvo ustanova Isusa Krista?“ znanstveno pokušao osvjetliti to pitanje. Ako je znanstveno isto što i protukatolički, onda dotični list imade pravo. E. L.

Motu proprio Pija X. o modernizmu. Papa Pijo X., kako proizlazi iz prvih redaka njegovog: „Motu proprio,

quo quaedam statuuntur leges ad modernismi periculum propulsandum“, vrlo se boji, da mnogi od pristaša onih nauka, koje su osugnjene enciklikom: „Pascendi“, nisu još svoje bludnje zabacili, nego naprotiv nastoje, da ih sve više prošire. O tom nema dvojbe, da modernistima, koji još pristaju uz svoje bludnje, razboritost nalaže, da simuliraju svoju vjeru, da tako mogu ostati u Crkvi, te čekaju na bolja vremena! Oni i nadalje spretno i tajno šire svoje nazore (in clandestinum foedus ascire socios). Modernističke se bludnje dakle dalje šire. Stoga je papa Pijo X. poduzeo tako stroge mjere u svom: Motu proprio. Julien de Narfon u „Figaru“ od 15. rujna prošle godine veli: „Jasno je, da Rim ne bi bio upotrijebio tako izvanredne mjere protiv modernizma, da ga je držao definitivno pobijegjenim; držim za vjerojatno, da je Rim u tom pogledu dobro informiran... S druge strane, u naše doba nije dostatan jedan čin auktoriteta, da se najedanput prihvatit od skupine učenih ljudi kao istinito ono, što drže krivim, bio taj auktoritet još tako čestan.“

K tomu dolazi i to, da auktoritet češće izvjesno saznaje za modernističke struje, kao to pokazuju razne mjere obzirom na seminare u Perugi, Fernu i Faenzi. Koji put se opet iz romana i drugih literarnih djela vidi, da se širi duh modernistički u izvjesnom katol. milieu-u. Osim toga imade časopisa, koji idu upravo zatim, da prošire modernističku nauku i da steknu pristaše među inteligentnim katolicima i svećenicima; tako u Njemačkoj: Das neue Jahrhundert (Schnitzer, Hugo Koch, Otto Sickenberger), u Italiji: Coenobium, u Ženevi: Revue moderniste internationale, u Parizu izdanja biblioteke pod imenom: Critique religieuse.

Svakako je vrlo pretjerano, što Salomon Reinach piše u svom djelu: Orpheus: „Modernizam, slijedeći izjavu, koja je dostojna vjere, broji barem 15 000 pristaša među francuskim svećenstvom.“ Na to A. Loisy odgovara u „Revue historique“, da ih nema niti 1.500. A „Revue du Clergé français“, kaže, da se i taj broj mora podijeliti sa deset, da čovjek približno dogđe do istine. Još je više pretjerano reći, da su moderniste cijelog